

Tilsynsførende

... mellem regelsæt og virkelighed

Erik Mortensen, Sankt Annæ Gymnasium

FOR DET FØRSTE

- o En sjov og spændende opgave
- o Møde med andre skoler og andre skolekulturer
- o Fagdidaktisk input og dialog

DAGENS PLAN

1. Lovgrundlag og forpligtelser
2. Rollen som tilsynsførende
3. De tre besøg
4. Udtalelsen (også separat punkt i eftermiddag)
5. Portefølje og refleksioner
6. Refleksioner
7. Mere information / links

LOVGRUNDLAGET OG FORPLIGTELSENE

- o § 17. Undervisningsministeriet beskikker en tilsynsførende og eventuelt en bitilsynsførende, **der fører tilsyn med hele uddannelsesforløbet.**
- o § 22. Praktisk pædagogikum afsluttes med, at kursusleder og tilsynsførende samt den eventuelle bitilsynsførende samt eventuelt vejlederne **overværer** pædagogikumkandidatens undervisning. Kursusleder og den tilsynsførende samt evt., bitilsynsførende afgør, om kandidaten har **bestået....**
- o ...og færdiggør en **pædagogikumudtalelse** om kandidatens opfyldelse af målene for pædagogikum.
- o Bekendtgørelse om pædagogikum i de gymnasiale uddannelse:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2018/1169>

FORMELLE FUNKTIONER

- o 1) følger kandidatens undervisning ved **tre besøg**
(bitilsyn med til mindst to – **det andet og det tredje?**)
(**jf projektopgaven i bitilsynsførendes fag?**)
(evt ekstra besøg: skolens leder beslutter efter indstilling fra tilsynsførende, §18,3)
- o 2) tilser, at kandidaten har fornøden **dokumentation** for gennemført uddannelse – Gælder alle!
(dokumentationen skal foreligge **inden** første besøg. Rykke for det! Det er også i kandidatens interesse)
(Faglige mindstekrav – Hvad er de særlige krav der skal være opfyldt i det enkelte fag?)

Faglige mindstekrav

Retningslinjer for universitetsuddannelser rettet mod undervisning i de gymnasiale uddannelser

o Fx:

BIOLOGI:

Kandidaten skal desuden beherske

- o – biologiske eksperimenter, molekylærbiologiske metoder, undersøgelses- og analysemetoder, såvel i laboratoriet som i felten, med relevans for undervisningsfaget biologi.
- o – didaktik og sikkerhed ved eksperimentelt arbejde i faget på gymnasialt niveau.

NATURGEOGRAFI:

Kandidaten skal desuden beherske:

- o – geografiske feltarbejds- og analysemetoder med henblik gymnasial undervisning.
- o – didaktiske og sikkerhedsmæssige overvejelser med henblik på eksperimentelt arbejde og feltarbejde i gymnasial undervisning.

o <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=202727> (faglige mindstekrav)

FORMELLE FUNKTIONER

- o 3) godkender ved første besøg en **uddannelsesplan** for kandidaten (Hensigtsmæssig belastning? Ligelig fordeling af fag? Sideløbende afvikling?)
- jf Mortens oplæg i eftermiddag
- o 4) afgør sammen med kursusleder (og bitilsynsførende), om kandidaten **består** praktisk pædagogikum i forbindelse med det afsluttende besøg. I tilfælde af uenighed træffes afgørelsen af tilsynsførende
- o 5) udfærdiger en **pædagogikumudtalelse** på grundlag af udkast fra kursuslederen.

ROLLEN SOM TILSYNSFØRENDE

- o Forskellige kasketter:
- o tilsyn (jf formelle opgaver) – UVMs repræsentant
- o bedømmer
- o faglig/fagdidaktisk sparringspartner
- o inspirator og støtte
- o bussemand.....

o Relationer

(kommunikationsformer, -omfang, roller):

- o - samarbejde med **kursusleder**
- o - samarbejdet med evt. **bitilsynsførende**
- o - samarbejde med **vejledere**
- o - samarbejde med **kandidaten**
- o - **skolens leder?**

- o Skabe den gode, konstruktive dialog
- o Rollen som ekstern FAGPERSON (modsat kursusleder): fagdidaktisk fokus, fagets formidling og traditioner
- o Rollen som bussemand: den tilsynsførende er den eksterne, vejledere er kolleger til kandidaten. Måske undlader de den værste kritik? Skubbe lidt til vejledere i forhold til kobling ml teori og praksis etc

Kobling mellem teori og praksis

- o Med ny vejledning forventes en skærpelse af koblingen.
- o **Det fagdidaktiske projekt**
- o Forventninger til kendskab til teori, fagdidaktik og arbejdsform fra teopæd
- o Kunne indgå i didaktiske drøftelser

- o Kend til kernepensum, kernebegreber og årshjul!
  - o Temaer på AD, opgaver fra WS, temaerne i årets teopæd-opgave osv
- Skoleår 2019-20:
- Tema 1: Læring gennem læremidler
- Tema 2: Faglige og sociale overgange
- o - **Nyhedsbreve fra SDU (tilmeld dig!)**
  - o **Litteraturliste i første nyhedsbrev**
- Litt: Steen Beck: *Didaktisk tænkning på arbejde***

- o Er kandidat i klemme mellem forskellige forventninger? Tilsyn må være garant for kvalitet – og for intentionen i pædagogikum
- o Hold fast i kravene – MEN respekter forskellige skolekulturer, elev/kursisttyper
- o Kandidater med problemer:
  - faglige problemer (ekstra besøg?),
  - personlige problemer (særlige hensyn- praktiske, strukturelle?),
  - relationelle problemer (kan tilsynsførende skubbe i positiv retning? Indberette problematiske forhold til rektor?)
- o Ansættelsesmæssige forhold: sikre at formalia overholdes, at kandidaten får gjort det han/hun skal – men ikke ansættelsesmæssige forhold.
Nye udfordringer fra og med OK13? Hvad er 1/3?

DE TRE BESØG

- o FØR BESØG:
- o Tilsynsførende TILSER, at kandidat har fornøden dokumentation for uddannelse INDEN første besøg (ved tvivl kontaktes STUK)
- o Kandidat underretter involverede, sender materiale, sekvensplaner, refleksioner etc – bagvedliggende pædagogiske og fagdidaktiske overvejelser
Adgang til lokal kommunikationsplatform (Lectio, Fronter etc)
  - o Ønsker til sekvensplan? Tendens til at der ikke indgår mange didaktiske overvejelser – ikke så meget HVORDAN. Vi kan anspore til, at kandidater også her inkluderer refleksioner osv.

fiMme
(Formål, Indhold, **Metode**, Materiale, Evaluering)

- o Kursusleder sender dagsorden for besøget
- og første udkast til uddannelsesplanen før første besøg

FØRSTE BESØG

- o Have øje for at kandidater ofte er **MEGET** pressede og stressede til især første besøg!
De kender ikke dig, de kender ikke strukturen, de bliver observeret af **MANGE** fagprofessionelle
- o **Ser uddannelsesplan ok ud?**
- o **Overvære undervisning** i kandidatens fag, (evt på flere steder samme dag)
- o Deltage i **konference** med kursusleder som mødeleder og referent.
- o Som *hovedregel* indgår alle kandidatens fag

FØRSTE BESØG fortsat

- o Vær rundhåndet med ros og **positiv feedback!** Lad evt. kandidaten forstå at fundamentet er i orden (hvis det er det)
- o Opsummer status og læg **fokuspunkter** frem mod næste besøg.
Evt. brug af parametre:
  - det personlige
  - det faglige
  - det reflekterende
  - DET DIDAKTISKE.
- **klare, konkrete fokuspunkter** (hjælp kandidaten med at tydeliggøre og forankre i den kommende vejledning)
(se eksempler herunder)
- o Foreslå evt. dele af faget der vises næste gang (så du ser fagets elementer: fx det praktiske, det eksperimentelle, grammatikundervisning, den nære tekstlæsning, skriftlighed osv)
- o Typisk uden bitilsyn, hvis en sådan er tilknyttet

EFTER FØRSTE (og andet) BESØG

- o Bed om **referat til gennemsyn** inden offentliggørelse
  - o tydelige FAGdidaktiske fokuspunkter,
  - o fremgår niveauet tydeligt? (fx ved kandidater med store udfordringer, hvor der kunne blive tale om et ekstra besøg). Dumpegrænse bør fremgå af referat/ordvalg)

(Kursusleder har jo som regel ikke selv fagene)

ANDET BESØG

- o **Overvære undervisning** i kandidatens fag,
- o Deltage i **konference** hvor kursusleder er mødeleder og referent.
- o **Det fagdidaktiske projekt fremlægges (matematik først til tredje besøg) – kort drøftelse. Indgår i samlede bedømmelse.**
- o opfølgning på fokuspunkter fra sidst
- o stærke og svage sider opsummeres
- o Opsummere og lægge **fokuspunkter** frem mod næste besøg.
Indtænke progression!

ANDET BESØG (fortsat)

- Planlægning af sidste del af praktisk pædagogikum:
  - besøg i andre skoleformer
(fx afgangsklasser i folkeskole (afgangseksamen?), anden ungdomsudd. (stx, hf, hhx, htx), hvor fagene måske indgår i fagpakker (KS (hi-re-sa), NF (bi-ge-ke), skole med andet elevgrundlag)
  - deltagelse i tværfaglige begivenheder (som vejleder, eksaminator eller evt. 'føl'),
  - deltagelse i eksamen – særlig mulighed for pæd.kandidater ?
  - klassens dag, fagets dag, lærerens fag osv
  - skriftlig dimension / retteprøver/rettestrategi / evaluering
- Teopæd-opgaven (hold dig orienteret om årets opgaver – jf nyhedsbrev.
- Særlige tiltag: supervision, et ekstra besøg (indstilling til rektor, §17, stk 3))?
- Bitilsynsførende, hvis der er en sådan

TREDJE BESØG

- o Overvære undervisning i kandidatens fag (med eller uden vejledere?)
- o Typisk kort konference – (med eller uden vejledere?)
  - opfyldelse af fokuspunkter mm.
  - **sørg for, at sidste besøg har også reel betydning for indholdet af udtalelsen!**
- o **Fagdidaktisk projekt (hvis faget er matematik) (intention)**
- o Færdiggøre/tilrette udtalelsen. Juster i formuleringer, ordvalg, adjektiver efter dagens undervisning. Kom kandidaten i mål med fokuspunkter? Skal der være forbehold?
- o Underskrive udtalelse og uddannelsesplan (kursusleder og tilsynsførende)
- o Læse udtalelse op (tilsynsførende)
  - kandidat får kopi af den

Ikke-bestået?

- Hvis pædagogikumkandidaten ikke består praktisk pædagogikum, meddeles dette straks til pædagogikumkandidaten med en kortfattet, mundtlig begrundelse.

Det kan være hensigtsmæssigt også på forhånd at nedskrive begrundelsen. Umiddelbart herefter orienteres skolens leder. **Pædagogikumkandidaten kan ikke påklage afgørelsen til ministeriet.** Bemærk, at en pædagogikumkandidat, der ikke består praktisk pædagogikum, og som ønsker et nyt forsøg, kun kan opnå dette ved på ny at blive ansat, idet forudsætningen for den oprindelige ansættelse er bortfaldet. Herefter gælder de almindelige overenskomstretlige forhold. I forbindelse med den nye ansættelse vil der kunne gives merit for gennemførte kurser og lignende

Afskedigelse?

- **Afskedigelse er ikke i sig selv en sag for den tilsynsførende!**
- Det følger af pædagogikumloven og pædagogikumbekendtgørelsen, at en pædagogikumkandidats fastansættelse er betinget af, at kandidaten består pædagogikum. **Gymnasiet kan således stå i den situation, at der skal ske afskedigelse af kandidaten, hvis den tilsynsførende og kursuslederen på det tredje og sidste tilsyn træffer afgørelse om, at kandidaten dumper praktisk pædagogikum.**
- Gymnasiet skal være opmærksom på, at der ikke er hjemmel til at afskedige kandidaten inden uddannelsesforløbet er afsluttet, dvs. før den tilsynsførende og kursuslederen har truffet afgørelse om at den pågældende eventuelt måtte være dumpet. Dette gælder dog ikke, hvis afskedigelsesgrunden ikke har relation til selve uddannelsesforløbet.

UDTALELSEN

- o Separat oplæg i eftermiddag!
- o Udkast fra kursusleder
- o De fire områder – **se spørgsmål bagerst i vejledning** (også indikation af hvad der ses på fx i vejledningssammenhænge)
- o Input og bidrag til kursusleder inden sidste besøg? Justeringer/ endeligt niveau på dagen.
- o **Sørg for at sidste besøg rent faktisk spiller en rolle: eventuelle forbehold afvises/fastholdes, sproglig op- eller nedgradering efter sidste besøg**

FORBEHOLD I UDTALELSE?

- o Lad udtalelsen afspejle den REELLE status!
(styrker og forbedringspotentialer)

EKSEMPLER på forbehold efter 3 besøg – typisk noget der har været i fokus undervejs:

- o ”Han arbejder målrettet med at få eleverne til selv at komme frem til vigtige pointer og få de stille og svagere elever mere i spil.”
- o ”Til tider kan han have svært ved at få afrundet den enkelte time optimalt.”
- o ”....og han formår i nogen grad at omsætte disse overvejelser til praksis.”
- o ”Hun har et sikkert blik for elevernes niveau og giver konstruktiv kritik i forbindelse skriftlige afleveringer, dog med en tendens til at vægte indhold højere end sprog.”
- o ”Dette teoretiske grundlag gør, at hun let og ubesværet indgår i pædagogisk-didaktiske diskussioner, men hun kan af og til have lidt svært ved at omsætte teori til praksis.”

PORTEFØLJE

- Hvordan følger tilsynsførende med i kandidatens arbejde?
- Adgang til en portefølje, uddannelsesplan, refleksioner m.m.
- Mange forskellige platforme, modeller og definitioner – MEN vigtigt at tilsynsførende kan følge med
- Fortolkning af porteføljebegrebet

REFLEKSIONER

o Få et diskussions- og bedømmelsesgrundlag!

- et anliggende for kandidat, vejledere og kursusleder, MEN....

o fra vejledning om udtalelsens punkt om refleksion:

C. Den reflekterende praksis

- o Den reflekterende praksis afspejler pædagogikumkandidatens evne til generelt at inddrage overvejelser om gymnasiets værdigrundlag, dannelsesforestillinger, målsætninger og kompetencekrav i tilrettelæggelsen af undervisningen, det vil sige
- o 1) Forholder pædagogikumkandidaten sig kritisk analyserende til egen praksis med henblik på så vel det almindelige som det studieforberedende?
- o 2) Formår pædagogikumkandidaten at udnytte viden om fagdidaktik og almenpædagogik i sin praksis?
- o 3) Tager pædagogikumkandidaten hensyn til elevernes forskellige læringsstrategier?
- o 4) Medtænker pædagogikumkandidaten principperne for og konsekvenserne af forskellige undervisnings-, arbejds- og tilrettelæggelsesformer?
- o 5) Kan pædagogikumkandidaten vurdere de tilgængelige faglige hjælpemidler i forhold til undervisningens mål og elevernes forudsætninger?
- o 6) Forholder pædagogikumkandidaten sig konstruktivt til vejledning og supervision?
- o 7) Forholder pædagogikumkandidaten sig teoretisk og metodisk til evaluering?

REFLEKSIONER

- Fra vejledningen:
Pædagogikumkandidaten kan som supplement til uddannelsesplanen oprette en elektronisk portfolio, der har til formål at give pædagogikumkandidaten mulighed for på et mere detaljeret niveau at demonstrere sin **evne til iagttagelse** i uddannelsesforløbet og konkretisere, hvordan disse refleksioner omsættes i det daglige, professionelle virke.
- I forbindelse med både observationstimer og egne lektioner kan man benytte **cases fra klasserummet**. Her kan pædagogikumkandidaten for eksempel i **skriftlig form fremlægge et problem eller dilemma fra klasserummet til diskussion med vejledere eller kursuslederen**. I casen beskriver pædagogikumkandidaten den oplevede problemstilling og de overvejelser, han/hun har gjort sig, samt refleksioner over, hvordan problemet kunne løses. En case kan således danne udgangspunkt for erfaringsudveksling om et konkret problem og give anledning til diskussion af relevante pædagogiske eller fagdidaktiske problemstillinger.

Mit forslag til udformning af refleksioner

- "Skriftlige refleksioner i pædagogikum
- I refleksionerne udfolder du fx dine fokuspunkter fra vejledningen. Det vil således være naturligt, at der i de skriftlige refleksioner tages udgangspunkt i de reelle fokuspunkter, der bliver formuleret. Det skal ikke være pensumtjek, men vise hvordan du reflekterer over din praksis og formår at justere.

Skriftlige refleksioner i pædagogikum

I refleksionerne udfolder du fx dine fokuspunkter fra vejledningen eller fokuspunkter fra dine workshops. Det vil således være naturligt, at der i de skriftlige refleksioner tages udgangspunkt i de reelle fokuspunkter, der bliver formuleret. Det skal ikke være pensumtjek, men vise hvordan du reflekterer over din praksis og formår at justere.

Typisk kan en refleksion i denne sammenhæng udfolde sig i fire faser:

- 1) Præsentation og identifikation af 'problemet'. Hvad er det du vil gøre noget ved? **Evt.** hvorfor vil du gøre noget ved det?
- 2) Didaktiske overvejelser:
Udfoldelse af en plan for at løse problemet. Hvilke løsningsmuligheder er der? Hvilke modeller vil du afprøve i denne sammenhæng?
Det skal ikke være en teoretisk opgave, men hvis der er belæg i teorien for at gå den ene eller den anden vej, vil det være naturligt at nævne her.
- 3) Afprøvning i praksis
- 4) Evaluering
Refleksioner over hvordan det gik - en status: Hvad gik godt, hvad gik ikke som forventet? Hvor vil du **evt.** justere til næste gang?

En refleksion i denne sammenhæng skriver sig altså ikke mod en endelig konklusion, men er netop overvejelser/refleksioner over muligheder for didaktiske/pædagogiske forbedringer og praksisforandringer.

Fra vejledningen:
Pædagogikumkandidaten kan som supplement til uddannelsesplanen oprette en elektronisk **portfolio**, der har til formål at give pædagogikumkandidaten mulighed for på et mere detaljeret niveau at demonstrere sin evne til iagttagelse i uddannelsesforløbet og konkretisere, hvordan disse refleksioner omsættes i det daglige, professionelle virke.
I forbindelse med både observationstimer og egne lektioner kan man benytte cases fra klasserummet. Her kan pædagogikumkandidaten for eksempel i skriftlig form fremlægge et problem eller dilemma fra klasserummet til diskussion med vejledere eller kursusederen. I casen beskriver pædagogikumkandidaten den oplevede problemstilling og de overvejelser, han/hun har gjort sig, samt refleksioner over, hvordan problemet kunne løses. En case kan således danne udgangspunkt for erfaringsudveksling om et konkret problem og give anledning til diskussion af relevante pædagogiske eller fagdidaktiske problemstillinger.

o Typisk kan en refleksion i denne sammenhæng udfolde sig i fire faser:

1. **Præsentation** og identifikation af 'problemet'. Hvad er det du vil gøre noget ved? Evt hvorfor vil du gøre noget ved det?

2. **Didaktiske overvejelser:**

Udfoldelse af en plan for at løse problemet. Hvilke løsningsmuligheder er der? Hvilke modeller vil du afprøve i denne sammenhæng?

Det skal ikke være en teoretisk opgave, men hvis der er belæg i teorien for at gå den ene eller den anden vej, vil det være naturligt at nævne her.

3. **Afprøvning** i praksis

4. **Evaluerings**

Refleksioner over hvordan det gik - en status: Hvad gik godt, hvad gik ikke som forventet? Hvor man evt skal justere til næste gang?

o En refleksion i denne sammenhæng skriver sig altså ikke mod en endelig konklusion, men er netop overvejelser/refleksioner over muligheder for didaktiske/pædagogiske forbedringer og praksisforandringer”

Mere information

- o Nyhedsbrev fra SDU (rigtig god info om årets gang for kandidaten i teopæd, kobling mellem teori og praksis).
Tilmelding her:
https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/ikv/uddannelse/paedagogikum1/nyhedsbreve
- o Bekendtgørelser, faglige mindstekrav, vejledning (**OBS der er en ny på vej** (09/2019)) mm:
<https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/undervisning-og-laeringsmiljoe/paedagogikum/om-paedagogikum>
- o Se anbefalinger til baggrundslitteratur i første nyhedsbrev fra SDU

Aflønning og lønindberetning

- o Tilsynsførendes skole sender faktura til kandidatens skole:
honorar, transport, evt. overnatning
- o Evt. løbende afregning ved større udlæg

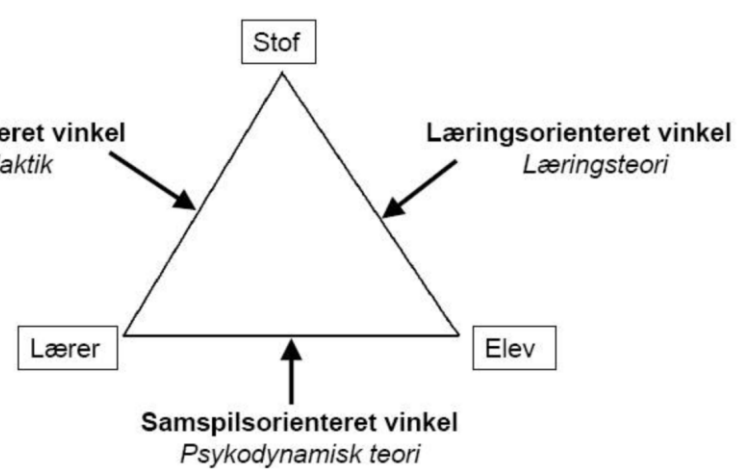
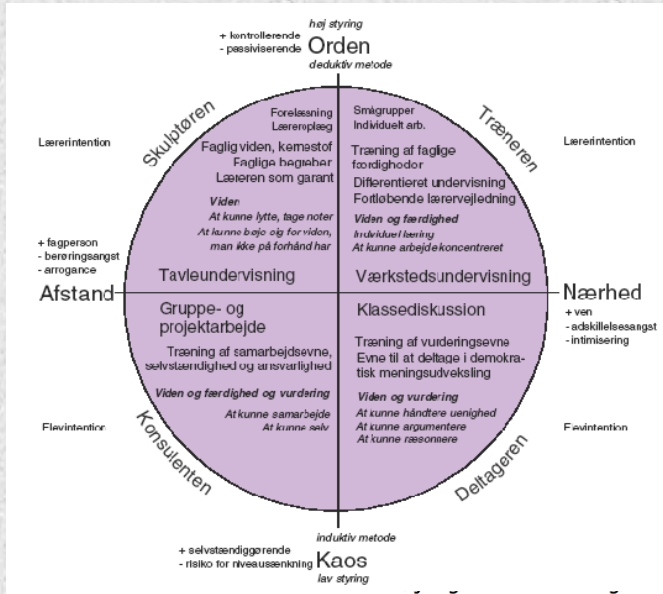
SLUT

- o arbejde med at **slippe styring**; afprøve det induktive
- o inddrage undersøgelses- og diskussionsniveau i samfundsfag
- o arbejde med tavlebrug og udnyttelse af elevsvar (validering)
- o sætte tempo ned og tale langsommere
- o forskellige modeller for differentiering. XX bedes om at udfolde dette arbejde i sine skriftlige refleksioner.
- o Hvordan får man eleverne til at lave arbejdet? I dagens moduler var der flere gange, hvor XX leverer pointer, som eleverne med fordel kunne komme med.
- o Skabe rum for **refleksion** i modulplanlægningen. Tvinge eleverne til at **bearbejde**. Give mere af arbejdet væk. Turde at lægge det ud til eleverne.
- o **Forpligt eleverne mere** – på mange niveauer, bl.a. aktivere dem, der ikke fremlægger, f.eks. lave opponentgrupper, stille spørgsmål, hjælpe dem med at tage noter.
- o **Tavlebrug** – en klarere opsamling af hovedpunkter på tavlen. Her skal der være høj styring
- o **Timeslut** – arbejde med forskellige måder at afrunde en time på. Benspænd: stoppe planlagt undervisning 7 min før timeslut – og arbejde med forskellige måder at runde af/ opsummere/ konkludere på.

EKSEMPLER PÅ FOKUSPUNKTER

- o arbejde fokuseret med skift mellem høj / lav **styring** (ikke mindst Becks 'sydvestlige hjørne')
- o en strategi for **bredere deltagelse** . Mange får lov til at undlade at deltage. Harpunering? En overvejelse, der med fordel kan indgå i planlægningen af det enkelte modul. Hvor i sekvenserne er det oplagt at prøve at få bestemte elever/elevtyper i spil.
- o **spørgeteknik og validering**. Signalere når elevsvar er forkert, melde klart ud over for elevernes bidrag, stille krav om korrekthed og præcision.
- o foretage fokuserede sproglige rettelser i timerne /**mundtlig rettestrategi**
- o **forskellige arbejdsformer** – til brud i den tungere, klassestyrede undervisning
- o fleksibilitet i forhold til planen/ den friere time.
- o tydeliggørelse af opgaverne/arbejdsformerne (klar **rammesætning**): hvordan, hvor lang tid, hvem, hvor mange, produktkrav?
- o evaluering af elevgrundlag og strategier i forbindelse med forskellige **elevtyper**
- o den **lærerstyrede klasseundervisning**: fx tavlebrug, spørgeteknik (herunder aktivering af de stille) og variation, kropssprog og stemmeføring.

(Figur inspireret af figur i Damberg, Erik m.fl. (red.); Gymnasiepædagogik (1. udg.), s. 119)